

CYNGOR BRO MORGANNWG

Cofnodion cyfarfod Hybrid Arbennig a gynhaliwyd ar 15 Ionawr, 2024 am 6.10 p.m.

Mae'r Agenda ar gael [yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar gael [yma](#).

Yn Bresennol: Y Cynghorydd Elliot Penn (Dirprwy Faer); Cynghorwyr Anne Asbrey, Gareth Ball, Rhiannon Birch, Bronwen Brooks, Gillian Bruce, Ian Buckley, Lis Burnett, Samantha Campbell, George Carroll, Christine Cave, Janice Charles, Millie Collins, Pamela Drake, Anthony Ernest, Christopher Franks, Wendy Gilligan, Russell Godfrey, Emma Goodjohn, Ewan Goodjohn, Stephen Haines, Howard Hamilton, Sally Hanks, William Hennessy, Nic Hodges, Mark Hooper, Catherine Iannucci, Gwyn John, Dr. Ian Johnson, Susan Lloyd-Selby, Belinda Loveluck-Edwards, Julie Lynch-Wilson, Kevin Mahoney, Naomi Marshallsea, Michael Morgan, Jayne Norman, Helen Payne, Sandra Perkes, Ian Perry, Joanna Protheroe, Ruba Sivagnanam, Carys Stallard, Neil Thomas, Rhys Thomas, Steffan Wiliam, Margaret Wilkinson, Edward Williams a Mark Wilson.

692 CYHOEDDIAD –

Cyn cychwyn busnes y Pwyllgor, darllenodd y Cadeirydd y datganiad a ganlyn: "A gaf i atgoffa pawb sy'n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio trwy'r rhyngwrdd ac mae'r recordiad hwn wedi'i archifo i'w weld yn y dyfodol".

693 YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB –

Derbyniwyd y rhain gan Gynghorwyr Julie Aviet, Charles Champion, Marianne Cowpe, Vincent Driscoll, Robert Fisher a Nicholas Wood.

694 DATGANIADAU BUDDIANT –

Derbyniwyd y datganiadau o ddiddordeb a ganlyn:

Datganodd y Cynghorwyr William Hennessy, Julie Lynch-Wilson a Margaret Wilkinson fuddiant personol yn Eitem 3(a) ar yr Agenda – Cynigion Cyllideb Terfynol y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) 2024/25, Gosod Rhenti 2024/2025 a Chynllun Busnes Cyfrif Refeniw Tai 2024/25, sef eu bod yn denantiaid Cyngor ond nad oedd eu buddiant personol yn gyfystyr â buddiant sy'n rhagfarnu.

Datganodd y Cynghorydd Helen Payne fuddiant personol yn Eitem 3(a) ar yr Agenda – Cynigion Cyllideb Terfynol y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) 2024/25, Gosod Rhent 2024/2025 a Chynllun Busnes Cyfrif Refeniw Tai 2024/25, sef ei bod yn swyddog o Llamau. Fodd bynnag, roedd ganddi oddefeb i siarad dim ond pan drafodwyd

materion tai a digartrefedd yn ymwneud â chyllid ac eiddo o ystyried ei rôl yn Llamau.

Datganodd y Cynghorydd Mark Hooper fod ganddo fuddiant personol sef ei fod yn gynghorydd arbennig ar Newid Hinsawdd mewn perthynas â phortffolio Llywodraeth Cymru a bod ganddo oddefeb i siarad a phleidleisio.

695 CYNIGION TERFYNOL AR GYFER Y CYFRIF REFENIW TAI (CRT)
2024/25, GOSOD RHENTI 2024/2025 A CHYNLLUN BUSNES CYFRIF REFENIW
TAI 2024/25 (CYF) –

Manteisiodd y Dirprwy Faer ar y cyfle i atgoffa'r Aelodau bod y cyfeiriad o gyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 11 Ionawr 2024 wedi'i ddsbarthu i'r holl Aelodau cyn y cyfarfod gyda'r Arweinydd wedyn yn cyflwyno'r adroddiad a'r cyfeiriad i'r Cyngor.

Dechreuodd yr Arweinydd drwy ddweud bod yr adroddiad hefyd wedi cael ei gyflwyno'n ddiweddar i'r Pwyllgor Craffu Cartrefi a Chymunedau Diogel a'i gytuno ganddo. Nododd fod y Cyfrif Refeniw Tai yn gyfrif annibynnol ac atgoffodd yr Aelodau fod tenantiaid yn y Fro wedi pleidleisio rai blynyddoedd yn ôl i'r stoc dai aros o fewn rheolaeth y Cyngor. Roedd y cynllun yn uchelgeisiol a'r nod yn y pen draw oedd i'r Cyngor fod yn ddatblygwr ei hun a datblygu cartrefi o ansawdd da i bobl leol. Roedd y Cyngor hefyd eisiau adeiladu mwy o dai Cyngor ac uwchraddio'r stoc bresennol fel y gallai trigolion fyw mewn eiddo effeithlon, wedi'u cynnal a'u cadw'n dda, a oedd yn amgylcheddol gynaliadwy ac yn defnyddio cyn lleied o ynni â phosibl. Roedd Llywodraeth Cymru wedi gosod y polisi ar gyfer rhent tai cymdeithasol gan ddweud, ar gyfer eiddo tebyg, fod rhent tai'r Cyngor yn is na rhenti'r sector preifat. Teimlai ei bod yn bwysig gwahaniaethu o ran y ffaith y byddai landlordiaid preifat yn bennaf yn ceisio elw tra byddai'r Cyngor yn defnyddio unrhyw arian dros ben i ailfuddsoddi mewn tai o ansawdd da i bobl leol. Cynigiodd yr argymhellion a nodwyd yn yr adroddiad. Eiliwyd hyn gan y Cynghorydd B. Brooks.

Dywedodd y Cynghorydd Dr. Johnson ei bod yn anodd sicrhau bod pob gwasanaeth yn derbyn cyllid digonol i gyflawni'r gwaith a oedd yn angenrheidiol i'r Cyngor, ond yn anoddach o hyd oedd penderfynu sut y cododd y Cyngor arian. Croesawodd y ffocws ychwanegol mewn perthynas â'r ffordd yr oedd y Cyngor yn trin ei denantiaid fel landlord corfforaethol. Fodd bynnag, roedd wedi mynd i gyfarfod y Pwyllgor Craffu Cartrefi a Chymunedau Diogel yn ddiweddar ac roedd wedi nodi, wrth wrando ar y drafodaeth, pa mor annheg oedd y cynnydd mewn rhenti a gynigiwyd ar gyfer rhai o aelodau mwyaf agored i niwed y gymuned. Roedd y Weinyddiaeth yn ceisio cynnydd o 6.7%, sy'n uwch na'r cynnydd yn y flwyddyn flaenorol o 5% ac ar adeg o argyfwng costau byw gyda'r gyfradd chwyddiant bresennol yn is na'r cynnig gerbron y Cyngor. Teimlai fod y Cyngor yn cosbi ei denantiaid drwy godi'r Dreth Gyngor i'r cap a gynigiwyd gan Lywodraeth Cymru. Oherwydd y ffaith bod tenantiaid wedi pleidleisio yn y gorffennol i aros gyda'r Cyngor teimlai y dylai'r Cyngor felly fod yn gofalu amdanynt. Nododd fod rheswm pam fod tenantiaid y Cyngor yn talu llai na'r rhai a oedd yn byw yn y sector tai preifat ac o ganlyniad roedd y niferoedd ar y rhestrau aros yn parhau'n uchel oherwydd y ffaith bod rhenti'r adran tai cyhoeddus yn fwy fforddiadwy. Holodd degwch codi rhenti teuluoedd agored i niwed i gefnogi adeiladu tai newydd a gofynnodd pam fod sicrhau bod cyfrifon y Cyngor yn cael eu

cydbwysu erbyn 2053, rhyw 30 mlynedd yn y dyfodol, yn flaenoriaeth. Gofynnodd ymhellach pam nad oedd Llywodraeth Cymru yn dyrannu digon o adnoddau i wella safonau'r Cyngor ac ailadroddodd ei gred ei bod yn anfoesegol cyfeirio at yr argyfwng costau byw ac wedyn codi'r Dreth Gyngor a rhenti yn fwy nag sydd angen. Ei farn ef oedd bod angen i'r Cyngor ailedrych ar sut yr oedd yn talu am dai'r Cyngor a sut yr oedd yn atgyweirio ac yn gwella ei safonau ansawdd tai. Nododd y byddai ei Grŵp yn pleidleisio yn erbyn y cynigion a galwodd am bleidlais wedi'i chofnodi.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Carroll at y cynnydd a oedd yn fwy na chwyddiant yr oedd gofyn i denantiaid ei dalu. Gofynnodd pam fod y cynnydd yn angenrheidiol ac awgrymodd ei fod yn ganlyniad i fethiant Gweinyddiaeth y Cyngor i reoli'r Cyfrif Refeniw Tai yn ddigonol a'r ffaith ei bod wedi methu â llunio Cynllun Busnes Tai credadwy gan arwain at y cynnydd arfaethedig o 6.7%. Cyfeiriodd at nifer o doriadau mewn gwasanaethau fel casgliadau gwastraff, cyflwyno ffioedd a thaliadau am wastraff gardd a materion addysg. Roedd o'r farn ei bod yn bryd i'r Weinyddiaeth fyfyrion ar ei pherfformiad ac i Arweinydd y Cyngor fyfyrion ar ei pherfformiad hi a pheidio â 'thafu'r baich' ar denantiaid drwy ofyn iddynt dalu mwy.

Dywedodd y Cynghorydd Collins ei bod yn siomedig bod y Cyngor am godi rhenti 6.7% mewn cyfnod pan oedd llawer o denantiaid y Cyngor eisoes yn cael trafferthion. Roedd y wlad yn profi argyfwng costau byw ac roedd cyllid tenantiaid yn cael ei wasgu. Roedd y cynnydd mewn rhent a gynigiwyd yn uwch na chwyddiant a byddai'n gorfodi tenantiaid i wario hyd yn oed yn llai mewn cyfnod pan oedd llawer eisoes yn dewis rhwng bwyta a gwres. Gofynnodd pa gynlluniau eraill yr edrychwyd arnynt cyn i'r cynigion gael eu gwneud.

Dywedodd y Cynghorydd Charles mai'r cynnydd oedd y cynnydd caniatadwy mwyaf a osodwyd gan Lywodraeth Cymru ac mai dyma'r hyn yr oedd y Cyngor yn ei gynnig.

Dywedodd y Cynghorydd Hennessy, Aelod o'r Pwyllgor Craffu Cartrefi a Chymunedau Diogel, ei fod wedi gwrthwynebu'r cynigion yn ei gyfarfod diweddar pan ystyriwyd y mater. Teimlai y dylai'r Weinyddiaeth fod yn meddwl am yr effaith ar ei thenantiaid.

Nododd y Cynghorydd Perkes, gan gyfeirio at y gwelliannau cynaliadwy arfaethedig i eiddo'r Cyngor, y byddai tenantiaid y Cyngor yn gweld arbedion ariannol ar ffurf costau ynni is. Atgoffodd yr Aelodau nad oedd Datganiad Hydref diweddar Llywodraeth y DU yn cyfeirio at unrhyw gyllid ychwanegol i gynghorau i gefnogi gwasanaethau ac felly roedd yn rhaid i'r Cyngor ystyried y ffordd orau o reoli ei adnoddau a gweithredu newidiadau arfaethedig i'w denantiaid. Roedd yn gynllun adeiladu uchelgeisiol, ond dywedodd fod dros 300 o deuluoedd digartref ac mai bwriad y cynigion dros y blynyddoedd nesaf oedd darparu 81 o eiddo eraill i drigolion eu rhentu. I gloi, dywedodd fod angen gwneud gwelliannau i'r stoc dai bresennol fel ei bod yn darparu llety o safon, sy'n barod at y dyfodol.

Nododd y Cynghorydd Hooper, pe bai'r cynllun yn uchelgeisiol, yn dosturiol ac yn adlewyrchu profiadau bywyd go iawn, y byddai wedi'i gefnogi, ond yn ei farn ef methodd ar y tri mesur.

Dywedodd y Cyngorydd Godfrey nad oedd unrhyw wybodaeth yn yr adroddiad ar gamau a oedd yn cael eu cymryd i adfer ôl-ddyledion rhent, a dywedodd y dylai Llywodraeth Cymru fod yn ceisio annog landlordiaid y sector preifat i sicrhau bod mwy o gartrefi i bobl.

Teimlai'r Cyngorydd Mahoney ei bod yn bwysig i bawb ysgwyddo rhywfaint o faich yr heriau ariannol a oedd yn wynebu'r Cyngor, gan gynnwys ei denantiaid a chyfeiriodd at y ffaith nad oedd llawer o denantiaid y Cyngor yn talu eu rhent eu hunain gan eu bod yn derbyn rhyw fath o fudd-dal y wladwriaeth.

Atgoffodd y Cyngorydd Wilson, gan gyfeirio at y sylwadau niferus a wnaed yn ystod y drafodaeth, yr Aelodau fod y cynnydd arfaethedig yn is na chwyddiant. Dim ond yn ddiweddar yr oedd y brif gyfradd wedi gostwng ac o ystyried yr ansicrwydd presennol yn y DU a'r byd ehangach, ni allai unrhyw un ragweld chwyddiant yn y byrdymor. Roedd gwaith atgyweirio i lety wedi cynyddu dros 6.7% ac mewn rhai achosion, roedd costau wedi cynyddu cymaint â 25% oherwydd pris deunyddiau. Roedd y sefyllfa'n un anodd ac roedd yn gydymdeimladol, ond roedd rhaid i'r Cyngor fuddsoddi ar gyfer y dyfodol.

Nododd y Cyngorydd Franks nad oedd modd ymddiried yn y Weinyddiaeth o ystyried ei methiannau diweddar a nododd nad oedd yn cefnogi'r cynigion.

Cyfeiriodd y Cyngorydd John, gan gyfeirio at rai o'r sylwadau blaenorol a wnaed, at y ffordd y mae'r Grŵp Ceidwadol wedi rheoli'r Cyngor dros y blynyddoedd blaenorol a'i fethiant i fuddsoddi mewn stoc dai'r Cyngor. Cyfeiriodd at gostau cynyddol deunyddiau crai ar gyfer datblygu tai ac at y ffaith bod rhenti rhai landlordiaid preifat yn yr ardal yn mynd yn anfforddiadwy i bobl ifanc, gyda llawer yn ychwanegu eu henwau at restr aros tai'r Cyngor.

Gofynnodd y Cyngorydd Ewan Goodjohn, gan gyfeirio ei gwestiwn at y Cyngorydd Franks, beth yn ei farn ef y dylai'r Cyngor fod yn gwario ei gyllid arno a pha wasanaethau yr hoffai'r Cyngorydd Franks i'r Cyngor roi'r gorau i'w darparu er mwyn cydbwysu ei gyfrifon. Roedd y Cyngor yn gwario £2m ar ddarparu llety dros dro yn yr Holiday Inn, tra dylai'r rhai sydd angen cymorth o'r fath fod â hawl i gartrefi fforddiadwy o ansawdd da. Byddai'r cynigion effeithlonrwydd ynni sef 15% o'r cynllun yn cynnig arbediad i denantiaid y Cyngor. Roedd cymorth i denantiaid y Cyngor mewn perthynas â hawlio budd-daliadau hefyd yn rhywbeth y byddai'r Cyngor yn parhau i fynd i'r afael ag ef i sicrhau bod trigolion yn derbyn y budd-daliadau y maent yn eu haeddu a'u bod yn ymwybodol o'r ffaith eu bod yn gymwys i gael cymorth arall na fyddent yn meddwl am ei hawlio o bosibl. Rhenti'r Cyngor oedd yr isaf yn y Sir ac er nad oedd y Cyngor am godi rhenti, ni ellid gwrthbwysu'r cynnydd yng nghostau'r Cyngor am byth.

Dywedodd yr Arweinydd, wrth ymateb i'r sylwadau a wnaed yn ystod y drafodaeth, nad oedd yn cofio Cadeirydd y Pwyllgor Craffu Cartrefi a Chymunedau Diogel yn gwneud unrhyw sylwadau na lleisio unrhyw bryderon yn y cyfarfod hwnnw pan drafodwyd y mater, heblaw am bleidleisio yn erbyn y cynigion. Nododd y byddai'r Cabinet wedi bod yn hapus i drafod unrhyw ddewisiadau amgen a gyflwynwyd yn ystod y cyfarfod hwnnw. Byddai'r cynigion yn darparu ar gyfer gwneud nifer o welliannau, gan gynnwys y rhai ar gyfer pobl ag anghenion mynediad. Tynnodd sylw

hefyd at y ffaith bod deunyddiau crai wedi dyblu mewn pris, bu cynnydd mewn chwyddiant ac er bod chwyddiant yn gostwng, roedd pwysau chwyddiant gweddilliol sylweddol eto i fwydo drwodd i'r gadwyn gyflenwi uwchlaw 10% yn economi'r DU ac roedd y costau hyn yn effeithio ar gost datblygiadau. Gan gyfeirio at y drafodaeth, nid oedd wedi clywed unrhyw beth i wella'r cynigion ac roedd yn hapus i gefnogi pleidlais wedi'i chofnodi os mai dim ond i sicrhau bod y cyhoedd yn ymwybodol o enwau'r Aelodau hynny a oedd yn afrealistig wrth fynd i'r afael â nod y Cyngor sef darparu tai fforddiadwy i'r trigolion mwyaf agored i niwed. Yn y rhan fwyaf o'i thrafodaethau gyda thrigolion ar draws y Sir roedd llawer wedi bod yn gofyn pryd y byddai mwy o ddatblygiadau tai fforddiadwy yn dechrau. Roedd wedi ymateb drwy ddweud wrthynt y byddai'r Cyngor yn eu hadeiladu cyn gynted ag y gallai.

Gofynnwyd am bleidlais wedi'i chofnodi a nododd y nifer perthnasol o Aelodau eu bod yn cytuno.

Aelodau	Canys	Yn erbyn	Ymatal
Anne Asbrey		√	
Gareth Ball	√		
Rhiannon Birch	√		
Bronwen Brooks	√		
Gillian Bruce		√	
Ian Buckley	√		
Lis Burnett	√		
Samantha Campbell			√
George Carroll		√	
Christine Cave		√	
Janice Charles		√	
Millie Collins		√	
Pamela Drake	√		
Anthony Ernest		√	
Christopher Franks		√	
Wendy Gilligan	√		

Russell Godfrey		√	
Emma Goodjohn	√		
Ewan Goodjohn	√		
Stephen Haines		√	
Howard Hamilton	√		
Sally Hanks	√		
William Hennessy		√	
Nic Hodges		√	
Mark Hooper		√	
Catherine Iannucci	√		
Gwyn John	√		
Dr. Ian Johnson		√	
Susan Lloyd-Selby	√		
Belinda Loveluck-Edwards	√		
Julie Lynch-Wilson	√		
Kevin Mahoney		√	
Naomi Marshallsea	√		
Michael Morgan	√		
Jayne Norman	√		
Helen Payne	√		
Elliot Penn	√		
Sandra Perkes	√		
Ian Perry	√		
Joanna Protheroe	√		
Ruba Sivagnanam	√		

Carys Stallard	√		
Neil Thomas	√		
Rhys Thomas		√	
Steffan Wiliam		√	
Margaret Wilkinson	√		
Eddie Williams	√		
Mark Wilson	√		
CYFANSWM	30	17	1

Ar ôl cael ei roi i bleidlais gofnodedig fe'i gwnaed yn ddiweddarach

PENDERFYNWYD –

(1) Cymeradwyo cynigion cyllidebol terfynol y Cyfrif Refeniw Tai ar gyfer 2024/25 fel y nodir isod:

	Gwreiddiol 2023/24	Newid	2024/25 Cyllideb Arfaethedig Derfynol £000
Gwariant			
Goruchwylio a Rheoli – Cyffredinol	4,366	329	4,695
Goruchwylio a Rheoli – Arbennig	1,604	345	1,949
Atgyweirio a Chynnal a Chadw	4,681	319	5,000
Costau Ariannu Cyfalaf	5,327	465	5,792
Rhent, Trethi, Trethi a Thaliadau Eraill	221	49	270
Cynnydd yn y Ddarpariaeth ar gyfer Drwgddyledion	948	79	1,027
Gwariant Cyfalaf o'r Cyfrif Refeniw (CERA)	17,187	(8,990)	8,197
	34,334	(7,404)	26,930
Incwm			
Rhenti Anheddau	(22,453)	(3,340)	(25,793)
Rhenti nad ydynt yn Anheddau	(173)	(13)	(186)
Llog	(156)	111	(45)
Taliadau am Wasanaethau a Chyfleusterau	(601)	(83)	(684)
Cyfraniad tuag at wariant	(74)	(20)	(94)
Incwm Grant	(205)	0	(205)

	(23,662)	(3,345)	(27,007)
(Gwarged)/ diffyg am y flwyddyn	10,672	(10,749)	(77)
Balans Gwaith a Ddygwyd Ymlaen ar 1 Ebrill 2024	(11,621)	10,672	(949)
Balans Gwaith a Gariwyd Ymlaen ar 31 Mawrth 2025	(949)	(77)	(1,026)

(2) Cymeradwyo cynnydd rhent cyfartalog o 6.7% fel y manylwyd arno yn adroddiad y Cabinet ar 11 Ionawr, 2024.

(3) Cymeradwyo'r cynnydd arfaethedig ar gyfer gwasanaethau eraill fel y nodir yn y tabl isod ac y manylir arno yn adroddiad y Cabinet ar 11 Ionawr, 2024.

	2023/24 Taliadau Gwirion eddol	2024/25 Taliadau Arfaethedig	
Sail 50 Wythnos	£	£	
Cynnal a Chadw Tiroedd	1.47	1.49	yr wythnos
Glanhau ardaloedd cymunedol	2.75	2.92	yr wythnos
Goleuo ardaloedd cymunedol	1.85	2.51	yr wythnos
Cyfleusterau Golchi	0.41	0.62	yr wythnos
Glanhau Ffenestri	0.16	0.18	yr wythnos
Cynnal a Chadw Liff	0.99	1.33	yr wythnos
Mynediad Drws	0.50	0.71	yr wythnos
Intercom	0.94	0.95	yr wythnos
CCTV	0.95	0.0	yr wythnos - Dim un flwyddyn yn unig
Gweithfeydd Trin Carthffosiaeth	426.66	455.25	y flwyddyn
Carthbyllau	411.50	439.00	y flwyddyn

(4) Bod yr holl newidiadau i renti a thaliadau gwasanaeth yn cael eu cymeradwyo a'u gweithredu o 1 Ebrill, 2024, gydag wythnos gyntaf Ebrill yn wythnos rhent na ellir ei chodi a bod hysbysiadau cynnydd yn cael eu hanfon at denantiaid ddau fis cyn y taliadau newydd. dod i rym fel sy'n ofynnol gan Ddeddf Cartrefi Rhent Cymru.

(5) Cymeradwyo Cynllun Busnes y Cyfrif Refeniw Tai 2024/25 a oedd ynghlwm yn Atodiad A i adroddiad y Cabinet dyddiedig 11 Ionawr, 2024.

Rhesymau dros benderfyniadau

(1) Hwyluso monitro'r gyllideb a dangos cyllideb gytbwys gyda thynnu i lawr o gronfeydd wrth gefn y CRT i ddod â'r gronfa yn ôl i fantoli'r gyllideb gyda Chynllun Busnes Tai 2023/24.

(2) Er mwyn gosod lefelau rhent newydd o fewn canllawiau penodedig Llywodraeth Cymru a chwrdd â'r terfyn amser hysbysu tenantiaid fel sy'n ofynnol gan statud.

(3) Bod taliadau'n cael eu cymeradwyo a chwrdd â'r terfyn amser hysbysu tenantiaid fel sy'n ofynnol gan statud.

(4) Er mwyn i daliadau gael eu cymeradwyo, mae lefelau rhent newydd yn cael eu gosod o fewn canllawiau penodedig Llywodraeth Cymru ac i gwrdd â'r terfyn amser hysbysu tenantiaid fel sy'n ofynnol gan statud.

(5) Cymeradwyo Cynllun Busnes y Cyfrif Refeniw Tai 2023/53.